

Uppföljning av föreskrifter

Föreskrifter om merkostnadslån för
inköp av ett musikinstrument (CSNFS
2016:2)

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Bakgrund.....	4
2. Om CSNFS 2016:2	4
2.1. Den äldre bestämmelsen	4
2.2. Den nuvarande bestämmelsen	5
2.3. Överväganden	5
2.4. Förväntade konsekvenser.....	6
3. Föreskrifternas konsekvenser	7
3.1. Konsekvenser för kunder och andra	7
3.2. Föreskrifternas måluppfyllnad.....	8
4. Har förutsättningarna för regleringen ändrats?	8
5. Bedömning och förslag till åtgärder	9

Uppföljning av CSN:s föreskrift om merkostnadslån för musikinstrument.

Sammanfattning

CSN har följt upp konsekvenserna av den ändrade föreskriften om merkostnadslån för musikinstrument som trädde ikraft 1 juli 2016.

Den ändrade föreskriften har medfört en förenklad prövning av rätten till merkostnadslån samt en minskad administration för CSN i och med att maxbeloppet numera är kopplat till prisbasbeloppet.

Det genomsnittliga beloppet som beviljats för merkostnadslån har ökat, vilket medfört ett ökat utföde av studiestöd samt en något ökad skuldsättning för de studerande. Ökningen är dock i nivå med vad som förväntades i konsekvensutredningen som föranledde föreskriftsändringen.

CSN bedömer att föreskrifterna uppvisar god måluppfyllnad. CSN bedömer därför att bestämmelsen om merkostnadslån för inköp av musikinstrument kan kvarstå oförändrad.

1. Bakgrund

En myndighet ska enligt 10 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning följa upp konsekvenserna av sina föreskrifter och allmänna råd. Denna rapport beskriver konsekvenserna av CSN:s föreskrifter (CSNFS 2015:06) om ändring i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel.

Rapporten handlar om bestämmelsen avseende merkostnadslån för inköp av musikinstrument som trädde i kraft den 1 juli 2016. Syftet med föreskriftsändringen var i huvudsak dels att förenkla prövningen av rätten till merkostnadslån, dels att minska myndighetens administration med att uppdatera de belopp som kunde ges i merkostnadslån för varje instrument som fanns angivna i en särskild bilaga till CSNFS. Den nya bestämmelsen kopplades till prisbasbeloppet för att nivån ska vara anpassad till den allmänna prisutvecklingen och därmed också hållbar över tid.

2. Om CSNFS 2016:2

2.1. Den äldre bestämmelsen

Enligt 3 kap. 13 § studiestödsförordningen (2000:655) får merkostnadslån lämnas till studerande vid en högskolas musikerprogram eller lärarutbildning som omfattar ämnet musik eller motsvarande utbildning för inköp till skäligen kostnad av ett musikinstrument som är nödvändigt för att genomföra utbildningen.

Enligt den äldre lydelsen av 8 kap. 7 § CSNFS (2001:1) kunde studerande få merkostnadslån för inköp eller renovering av musikinstrument vid någon av de utbildningar som anges i 3 kap. 13 § studiestödsförordningen (2000:655) om

1. den studerande köpte in eller betalade renoveringen av instrumentet under de första två åren som han eller hon läste på utbildningen, och
2. läroanstalten styrkte att instrumentet var nödvändigt för genomförandet av utbildningen.

Enligt 8 kap. 7 a § CSNFS (2001:1) fick merkostnadslån lämnas upp till ett belopp som motsvarade den verkliga kostnaden för inköpet, dock högst med de belopp som angavs för olika instrument i bilaga 2 i CSNFS (2001:1). Motsvarande gällde även om den studerande redan ägde ett instrument och ville renovera detta i stället för att köpa ett nytt. Om en studerande redan ägde ett instrument och köpte ett annat av bättre kvalitet, skulle värdet på det förra instrumentet dras av från det belopp som han eller hon kunde få i merkostnadslån för det senare instrumentet.

I bilaga 2 till CSNFS angavs maxbelopp för 28 huvudinstrumentgrupper. Vissa instrumentgrupper innefattade flera instrument. Exempelvis var maxbeloppet för huvudinstrumentet klarinett 90 000 kronor, samt 45 000 kronor för a-klarinetten och 45

000 kronor för b-klarinet. Det innebär att den studerande kunde få låna maximalt 90 000 kronor för inköp av såväl en a- och en b-klarinet. Maxbeloppen för huvudinstrumenten varierade mellan 30 000 kronor (gitarr) och 125 000 kronor (tuba).

Beloppen uppdaterades i huvudsak genom att lärosäten skickade en enkätsammanställning på beräknad kostnad för respektive instrument som CSN sedan utgick ifrån när bilagan uppdaterades. Beloppen hade innan den nya föreskriften trädde i kraft inte uppdaterats sedan 2006.

2.2. Den nuvarande bestämmelsen

Den nya föreskriften trädde ikraft den 1 juli 2016.

Enligt den nya lydelsen av 8 kap 7 § kan en studerande få merkostnadslån för inköp av ett musikinstrument enligt 3 kap. 13 § studiestödsförordningen (2000:655). En studerande kan även få merkostnadslån för renovering av ett musikinstrument.

För att en studerande ska kunna få merkostnadslån för inköp enligt första stycket krävs, förutom att studierna ska bedrivas vid någon av de utbildningar som anges i 3 kap. 13 § studiestödsförordningen (2000:655), att läroanstalten styrker att instrumentet är nödvändigt för genomförandet av utbildningen.

Enligt 8 kap 7 a § kan merkostnadslån lämnas för inköp eller renovering av ett instrument med ett belopp som motsvarar den faktiska kostnaden för inköpet eller renoveringen.

Merkostnadslån enligt första stycket kan dock totalt lämnas med högst ett belopp som totalt motsvarar 300 procent av prisbasbeloppet.

2.3. Överväganden

Det är relativt få som läser vid en högskolas musikerprogram eller lärarutbildning som omfattar ämnet musik eller motsvarande utbildning och som ger rätt till merkostnadslån för inköp av musikinstrument. Under läsåret 2014/2015 beviljades 44 personer merkostnadslån för inköp av musikinstrument. En bestämmelse som bygger på faktiska uppgifter om priserna på olika instrument och som måste uppdateras med jämna mellanrum bedömdes som onödigt komplicerad och tidskrävande i förhållande till hur få studerande som den berörde. Det ansågs inte heller rättssäkert att nivåerna på de maxbelopp som kunde ges hämtades utifrån enkäter till lärosäten. Beloppen som fanns angivna i bilagan hade dessutom inte uppdaterats sedan år 2006.

För att öka överskådligheten för studerande vilka belopp som kan lämnas samt för de läroanstalter som ska intyga nödvändigheten av inköpen, infördes ett maxbelopp som gäller för samtliga instrument. Maxbeloppet kopplades till prisbasbeloppet. Den bilaga som innehöll maxbelopp för varje instrumentgrupp upphävdes. Ett maxbelopp som gäller för samtliga instrument ökar flexibiliteten och innebär att beloppet kan anpassas till den allmänna prisutvecklingen.

Vad gäller beloppens storlek utgör den enda begränsningen att kostnaden för inköpet ska vara skälig, vilket framgår av studiestödsförordningen. Enligt den äldre bestämmelsen understeg det genomsnittliga beloppet som gavs 40 000 kronor. Endast

i enstaka fall beviljades belopp som översteg 100 000 kronor. När det skulle fastställas ett enhetligt maxbelopp ansåg CSN att det inte fanns skäl att väsentligt överstiga det maxbeloppet som fanns angivet för de dyraste instrumenten i bilagan till CSNFS. Därför fastställdes maxbeloppet till 300 procent av prisbasbeloppet. Den studerande kan däremot inte beviljas merkostnadslån med ett högre belopp än den kostnad som lärosätet intygar att instrumentet kostar.

Även den tidigare begränsningen, som innebar att en studerande som redan ägde ett instrument och köpte ett av bättre kvalitet, var tvungen att beräkna värdet av det första instrumentet för att det beloppet sedan skulle dras av mot beloppet som kunde ges i merkostnadslån, togs bort för att förenkla prövningen. Det medförde att den studerande vid ansökan om merkostnadslån inte behövde beräkna och intyga värdet av ett befintligt instrument. Även begränsningen till att den studerande måste köpa eller renovera sitt instrument under utbildningens två första år togs bort. Skälet var att förenkla prövningen av rätten till merkostnadslån.

2.4. Förväntade konsekvenser

Förslaget innebar att en studerande vid ikraftträdandet som mest kunde låna 132 900 kr för inköp eller renovering av musikinstrument (300 procent av prisbasbeloppet för år 2016 var 44 300 kr). Utflödet av merkostnadslån för inköp av musikinstrument var knappt 1 642 000 kr under läsåret 2014/15 då 44 studenter lånade i genomsnitt 37 318 kr. De belopp som gavs varierade mellan 2 000 -110 000 kronor. Endast i enstaka fall gavs merkostnadslån med belopp som översteg 100 000 kronor.

I konsekvensutredningen inför föreskriftsändringen konstaterades att om samma antal studerande skulle låna det föreslagna maxbeloppet skulle det medföra ett utflöde av 5 847 600 kr under år 2016. I och med att endast ett fåtal studerande tidigare hade lånat hela det belopp som varit möjligt enligt vad som framgick av bilagan, beräknades beviljat belopp inte överstiga 25 procent av dagens genomsnittsbelopp, vilket skulle ge ett ökat utflöde om 2 052 500 kr vid samma antal studerande. Att ta bort kravet på att inköpet eller renoveringen måste göras under de första två årens studier antogs påverka utflödet marginellt eftersom endast ett fåtal studerande hade fått avslag på den grunden.

Förslaget innebär en mer flexibel modell där studerande har större möjlighet att få låna till de instrument som är nödvändiga för utbildningen. Förändringen antogs både innebära en förenkling av administrationen hos CSN och underlätta ansökningsförfarandet för de studerande.

3. Föreskrifternas konsekvenser

3.1. Konsekvenser för kunder och andra

I konsekvensutredningen beräknades beviljat belopp för läsåret 2015/2016 inte överstiga 25 procent av genomsnittsbeloppet för läsåret innan föreskriften trädde i kraft, vilket skulle ge ett ökat utflöde om 2 052 500 kr vid samma antal studerande.

	Läsår	Antal personer	Genomsnittsbelopp	Utbetalt belopp
Studier i Sverige	2014/2015	34	39 996	1 359 862
	2015/2016	46	44 548	2 049 227
	2016/2017	50	55 806	2 790 298
	2017/2018	69	52 550	3 625 978
	2018/2019	83	50 121	4 160 055
Utlandsstudier	2014/2015	10	28 214	282 142
	2015/2016	8	40 563	324 506
	2016/2017	10	63 250	632 500
	2017/2018	12	66 250	795 000
	2018/2019	16	58 478	935 654

Prognosen i konsekvensutredningen stämde relativt väl överens med det faktiska utfallet på 2 373 733 kronor avseende totalt utbetalt belopp läsåret 2015/2016. Det totala utbetalda beloppet har sedan fördubblats från läsåret 2015/2016 till läsåret 2018/2019, vilket beror på att antal studerande som beviljats merkostnadslån för inköp av musikinstrument har ökat på motsvarande sätt. Varför antalet studerande som fått merkostnadslånet har fördubblats har sannolikt inget med regeländringen att göra, utan kräver en egen utredning.

Genomsnittligt beviljat belopp har inte ökat med mer än 25 procent för studier i Sverige, från 39 996 kronor läsåret 2014/2015 till 50 121 kronor läsåret 2018/2019. Däremot har genomsnittligt belopp vid utlandsstudier fördubblats från en relativt låg nivå läsåret 2014/2015 till en nivå som i högre grad motsvarar beloppen för studier i

Sverige. Det bör påpekas att de maxbelopp som fanns angivna i bilagan till CSNFS (2001:1) inte hade uppdaterats sedan 2006, vilket medförde att de sannolikt inte överensstämde med de faktiska kostnaderna för inköp av respektive instrument, varför merkostnadslånens belopp sannolikt är något låga för 2014/2015. Även vid utlandsstudier har antalet personer som beviljats merkostnadslånet ökat något.

I och med att det genomsnittliga beloppet som beviljats har ökat, så har de studerandes skuldsättning ökat något. Det är en följd av regeländringen som förutsågs i konsekvensutredningen. Även utflödet att studiestöd har ökat i motsvarande grad.

CSN har inte fått indikationer från de studerande på att de anser att maxbeloppet är för lågt. De studerande som har överklagat beslut avseende merkostnadslån för inköp av musikinstrument sedan ikraftträdandet har fått avslag på grund av att de inte studerat vid en högskolas musikerprogram eller lärarutbildning som omfattar ämnet musik eller motsvarande utbildning eller att de sökt för något som inte anses vara ett instrument, exempelvis en laptop.

Den nya bestämmelsen har inneburit ett mer flexibelt, överblickbart och rättssäkert system för den enskilde och för lärosätet som ska intyga kostnaden. Bestämmelsen behöver inte uppdateras löpande i och med att maxbeloppet är kopplat till prisbasbeloppet, vilket i sin tur inneburit mindre administration för CSN.

3.2. Föreskrifternas måluppfyllnad

Det huvudsakliga syftet med den ändrade föreskriften var en förenklad prövning av rätten till merkostnadslån. Ett annat syfte var en minskad administration för CSN i och med att maxbeloppet är kopplat till prisbasbeloppet. Båda dessa syften har uppfyllts.

Det genomsnittliga beloppet som beviljats i merkostnadslån har ökat, vilket medfört att de studerandes skuldsättning ökat något. Det är emellertid en konsekvens som förutsågs i konsekvensutredningen. Detsamma gäller att utflödet att studiestöd har ökat i motsvarande grad.

4. Har förutsättningarna för regleringen ändrats?

Förutsättningarna för bestämmelsen avseende merkostnadslån för inköp av musikinstrument har inte ändrats sedan ikraftträdandet.

5. Bedömning och förslag till åtgärder

Den nuvarande föreskriften är ett bra exempel på regelförbättringsarbete, då den medför såväl en enklare hantering som en minskad administration för CSN samtidigt som hanteringen även blivit enklare för studerande och lärosäten. Bestämmelsen innebär en ökad flexibilitet, bättre överblickbarhet och en förbättrad rättssäkerhet. Skuldsättningen för de studerande och utflödet av studiestöd har inte ökat mer än vad som förutsågs i konsekvensutredningen. Det saknas därför anledning att i dagsläget justera föreskriften.